Gorbacsov, Mihail Szergejevics (1931–)

1985 és 1991 között a Szovjetunió utolsó „első számú vezetője”, az SZKP utolsó főtitkára volt. Nyugaton mindig nagyobb elismertségnek örvendett, mint hazájában. Ezt személyiségén – vitaképességén, humorérzékén – kívül elsősorban annak köszönhette, hogy a világ „közbiztonságát” fenyegető nukleáris arzenál korlátozása, illetve leszerelése tárgyában pragmatikus álláspontot képviselt. Ahogy Zsoresz Medvegyev fogalmazott, „Gorbacsov határozottan nem keltette olyan ember benyomását, aki csak a megfelelő alkalomra vár, hogy ledobhassa az atombombát Nyugatra.”

A Kaukázus északi részén egy kis faluban született és élete első éveit – a második világháborút – ott töltötte. A Moszkvai Egyetemen folytatott jogi tanulmányokat, illetve szerzett diplomát. Ezekben az években lett tagja a kommunista ifjúsági szervezetnek (Komszomol), az SZKP-nak, illetve vette feleségül Raisza M. Titorenko filozófus-hallgatónőt, aki egy életre társa lett. Az 1950–1960-as években a Kaukázus közeli Sztavropolban Komszomol majd pártalkalmazott. Másoddiplomáját agártudományból szerezte. Az SZKP Központi Bizottságának 1971-ben lett tagja, majd az évtized végén (immár Moszkvában) a mezőgazdasági ügyekért felelős titkár. Ahogy Medvegyev fogalmaz „a szovjet mezőgazdaság gyakran bizonyult az érte felelős vezetők politikai temetőjének”. Gorbacsovnak sem volt könnyű dolga, különösen az Egyesült Államok ellen 1979-ben (az afganisztáni szovjet intervencióra válaszul) elrendelt gabonaembargó miatt. Csodát nem sikerült tennie, ám a teljesítmény nem befolyásolta, hogy a politikai iroda (legfiatalabb) tagja lett (1980).

Hatalomra kerülése nem hosszasan tervezgetett stratégia eredménye volt, bár kétségtelen, hogy a Brezsnyev halálát követően Andropov Gorbacsovban látta a Szovjetunió jövőjét. Annak, hogy halálát követően végül mégis Csernyenko követte, sok oka volt. A szintén idős Csernyenko halálát követően néhány órán belül Gorbacsovot megválasztották az SZKP főtitkárának. Személyében a Szovjetunió dinamikus, logikusan gondolkodó vezetőt nyert, aki azonban – külpolitikai sikerei ellenére – végül képtelennek bizonyult a rendszer átalakítására, megreformálására. Bár a Szovjetunió és ideológiája menthetetlen volt, a bukás a lehetető legkevesebb áldozattal járt. A békés átmenetért 1990-ben Nobel Béke-díjjal tüntették ki.

Amerikai kongresszusi képviselők Gorbacsovval való moszkvai találkozójukat követően a következőképpen jellemezték: „kiváló New York-i ügyvéd lehetne. Jól tájékozott, városias, határozott, kitartó, szellemes és mindenekelőtt fegyelmezett gondolkodású”.

(Paragi Beáta)